Loretánske litánie - vznik a obsah

Kresťanská liturgia, ale i ľudová zbožnosť oddávna pozná formu krátkych, takzvaných strelných modlitieb. Tieto modlitby sa postupne spájali do väčších celkov, ktoré prednášal diakon alebo lektor, a zhromaždené spoločenstvo na ne odpovedalo prosebnou formulou. Výzvu na tento spôsob modlitby nachádzame už v Prvom liste Timotejovi od apoštola sv. Pavla, ktorý nabáda komunitu, aby sa konali prosby, modlitby a orodovania (1 Tim 2, 1 – 2). Tieto prosebné modlitby, ktoré sú formulované v krátkych vetách, sa čoskoro stali súčasťou slávenia svätej omše. Najskôr sa prednášali po homílii vo forme prosieb, ako o tom svedčí Justínova Prvá apológia z roku 155. Neskôr, za pontifikátu pápeža sv. Geláza I. (492 – 496), sa dostali do úvodu svätej omše. Pápež sv. Gregor Veľký (590 – 604) ustanovil ako odpoveď na tieto prosby nám dobre známe Kýrie, eléison – Christe, eléison (Pane, zmiluj sa, Kriste, zmiluj sa).
Okrem litániovej formy prosieb vo svätej omši staroveká Cirkev poznala aj obsahovo jednoduchšie litánie, ktoré sa prednášali na záver stretnutí katechumenov, ktorí sa pripravovali prijať krst a ostatné sviatosti. Svedčia o tom Apoštolské konštitúcie (vznikli v rokoch 375 – 380) alebo Púť do Svätej zeme (Itinerarium Egeriae) od pútničky Egérie z roku 384. Samotné slovo litánie je odvodené z gréckeho slova litaneia, ktorého základ tvorí lité – prosba, modlitba. Slovesá odvodené od tohto slova majú význam úpenlivo prosiť o odpustenie, zľutovanie či vyprosiť si niečo alebo aj vzývať. Ak už poznáme etymologický základ slova litánie, je pre nás jednoduchšie pochopiť aj túto vzácnu modlitbu.
Litánie sa čoskoro stali súčasťou ľudovej zbožnosti. Prvé zmienky o litániách k svätým na kresťanskom Východe pochádzajú z konca 5. storočia, na Západe zo 7. storočia. Cirkev však poznala modlitbu k svätým omnoho skôr, už od prvých kresťanských mučeníkov, o čom svedčí množstvo zachovaných epitafov.
V stredoveku sa začali objavovať aj litánie k Božej Matke. Najstarší text tohto druhu sa zachoval z 12. storočia a pochádza z nemeckej diecézy Mohuč (Mainz) s celým názvom Litánie k našej Panej, Božej rodičke, Panne Márii, modlitba veľmi dobrá, prednášaná každodenne v akomkoľvek súžení.
Loretánske litánie boli zostavené o čosi neskôr, koncom 15. alebo začiatkom 16. storočia. Vznikli z viacerých starších mariánskych litánií a verejne sa začali používať v talianskom pútnickom mieste Loreto. Odtiaľ je aj názov Loretánske litánie, ktoré sa postupne rozšírili do západnej Cirkvi a úradne ich schválil pápež Benedikt XIV. (1740 – 1758).
Loretánske litánie sú prosebnou a zároveň meditatívnou modlitbou. Opakované zvolávanie príhovoru Božej Matky je prejavom skrúšeného a pokorného srdca

prosiaceho človeka. Invokácie, ktoré litánie obsahujú, poukazujú na tajomstvá spásy spojené so životom Panny Márie. Ide o účinnú a užitočnú modlitbu, ktorá najkrajšie vyznieva v spievanej forme. Pri jej prednese možno získať čiastočné odpustky.
Na prehĺbenie poznatkov o jednotlivých tituloch, ktoré má Panna Mária v týchto litániách, odporúčam známu knihu Jozefa Kútnika-Šmálova s názvom Litánie loretánske.

PAVOL ZVARA
AUTOR PRACUJE NA KATEDRE LITURGIKY RKCMBF UK